

(NE)BEZPEČNÝ DŮM

Obrovská větev, vlastně skoro celá koruna, ležela najednou pod stromem, aniž bych zaslechl jedině zapraskání. Vše bylo přehlušeno výbuchem a následnou krátkou sprškou hlíny a kamení nedaleko od něj.

Přišly ještě další výbuchy, ale následky nebylo vidět. Nerozhlížel jsem se. Předě mnou nikdo neběžel, asi jsem byl první. Bylo tam málo stromů, takže jsem musel být opatrný. Navíc to vypadalo, jako by se na cestě střílelo. Svah byl dlouhý a příkrý a nohy se mi zvrátaly na každém kroku. Na druhé straně za kopcem leželi Němci. Doufal jsem, že nám vyjdou vstříc. Jen někde najít úkryt, někam se tiše odplížit. Kvůli žízni jsem už skoro nemohl dál. Rozhlédl jsem se po ostatních ale nikdo nebyl natolik blízko, abych mohl požádat o vodu.

Potom seržant hvízdal na svou píšťalku a my se podél pusté cesty začali scházet k odpočinku. Zvedl jsem do vzduchu svou prázdnou polní láhev, ale každý kdo ji viděl, zavrtěl hlavou, jako že taky nemá. Tak jako tak si toho skoro nikdo nevšiml. Seržant, který ležel nejbliž u mě, měl svou helmu posunutou přes obličej a chránil se tak proti horku a světlu. S rukama složenýma přes prsa vypadal, jako by spal. Slunce ostře zářilo. Ani jeden den nezapršelo, takže žlutá půda byla tak vyschlá, že díry od granátů zůstaly neporušené.

Podíval jsem se na hodinky. Bylo půl druhé. Na zemi se snášel klid a každý, kdo se účastnil války, se snažil tyto chvíle si vychutnat. Skoro jako by válka byla velké nemocné tělo, které právě dostalo injekci morfia. Jediné co se dělo, byl boj mezi třemi stíhačkami vysoko nad námi. Pozoroval jsem je se suchým stéblem mezi zuby. Na modré obloze za sebou nechávaly bílou stopu, tak jak to dělají reklamní letadla. Vypadalo to, jako by to dělaly pro naše pobavení, jen proto. Jen nezkoušet číst co píšou, jinak se zblázníš. Coca-Cola. Všichni tři potřebují ruce, myslel jsem si, ale možná mají v ústech gumovou hadičku, kterou mohou srkat pití. Kulky z jejich kulometů dopadaly

nedaleko. I teď se mohou trefit, pomyslel jsem si, a já tu jen tak sedím a nic nedělám. Mám žízeň. I teď mne mohou zasáhnout, jako by jen za sezení byl trest smrti. Ale každý jednou umře, i kdyby nikdy nebyla válka. Takže co vlastně válka změní? – Umět se tak vžít do někoho, kdo nemá paměť, kdo nemůže myslet na nic jiného než na to, co vidí, slyší a cítí... pro něj neexistuje válka. Vidí tenhle kopec, vzduch, cítí, jak se mu suchem stahuje hrdlo, slyší rány... musel by mít paměť, aby věděl, že to jsou výbuchy bomb. Slyší ty rány, tu a tam vidí ležet lidi, je teplo, slunce svítí, tři letadla se cvičí v psaní reklam. Nic jiného se neděje. Vzpomněl jsem si na jednoho Španěla, který mě dnes dopoledne požádal o zápalku. Uměl pár slov francouzsky. U jednotky složené z Bulharů, Čechů, Maďarů a Rumunů jinak nebyl nikdo, komu bych rozuměl.

Tak dlouho jsem už pryč z Nizozemí, přemýšlel jsem, a ve všech cizích zemích, všude je stejná temnota ve večerních městech a nikdo, s kým bych si popovídal. V Německu jsem aspoň mohl poslouchat, co si povídají jiní. Ale tady bylo vše, co jsem slyšel, pouhý zvuk. Hučení motorů, exploze, svištění kulek, skřeky zvířat, šustění, skřípání, bušení. I z lidí vycházely jen zvuky. *Proletáři všech zemí spojte se!* – Ale oni ani nejsou schopni promluvit spolu jedno blbé slovo.

Často jsem ani nerozuměl rozkazům, ale důstojníkům to ani moc nevadilo. Před třemi dny byla naše jednotka pod vlastní palbou. Přišlo speciální ruské komando, které vybralo pět mužů a za stodolou, kde jsme leželi, je popravilo. Jeden se pokusil utéct. Druhý den ležel na cestě, obličejem vzhůru. Nikdo ho ani nesměl odtáhnout stranou. Pochodovali jsme přes něj a šlapali na něj, abychom nevypadli z tempa. Já šel vzadu. Když jsem se dostal až k němu, byla už jeho hlava **((roztříštěná a nerozpoznatelná))**. Nemohl jsem si ani vzpomenout, kdo to byl. Tři měsíce jsem ho denně musel vídat, ale přesto jsem ani nevěděl, jak se jmenoval. Zatímco jeden ze stíhačů začal ztrácet výšku, myslel jsem na Španěla, který mluví francouzsky. Chtěl bych s ním mluvit.

Jedno letadlo se změnilo v kometu sazí a narazilo někde za mnou do země. Exploze zněla tak, jako by svět polkl, ovšem milionkrát hlasitěji než člověk. V tom zvuku bylo slyšet uspokojení, jako by na to letadlo zeměkoule dlouho číhala; jako žába na mouchu. Potom začal černý mrak sazí pomalu zastiňovat výhled na cestu. Najednou jsem skrz kouř uviděl toho Španěla, jak ke mně bez přilby jde. Vypadalo to, jako by ho přivezlo to zřícené letadlo a on nyní bez škrábnutí vylezl z jeho vraku. Chtěl jsem na něj něco zavolat; byl bych chtěl: Právě jsem na tebe myslel! Ale neuměl jsem to tak najednou zformulovat. Možná jsem se už úplně odnaučil mluvit. Proto jsem se ani nenamáhal podat mu ruku na přivítanou. On ale vypadal, že si mě pamatuje. Posadil se vedle mě na bobek a helmu, jež mu visela na předloktí jako kyblík, si položil na koleno.

„Odkud?“ zeptal se.

„Holandsko! Už čtyři roky pryč! Listopad 1940!“

„Ach. To nic. Já osm let!“ Na tvář mu přilétl sršeň a on ho zabil.

„Osm let!“ ukázal osm prstů.

Už se nikde nestřílelo. Jediné co bylo slyšet, bylo praskání ohně přicházející z hořícího vraku letadla za našimi zády.

„Já špión,“ řekl jsem. „Trochu...“ rukama jsem ukázal, jak malou trošičku jsem byl špiónem a během toho jsem přemýšlel nad další větou.

„Já chycen Němci. Vězení. Odsouzen. Tři roky. Káznice. Na cestě do jiného vězení já utekl. Potom zase chycen. Koncentrák. Strellwitz. Znáš Strellwitz? Šest měsíců. Zase utekl. Sebrali mě blízko švýcarských hranic. V Sasku já vyskočil z vlaku. Utíkal, pořád utíkal na východ.“ Díval jsem se na něj, aniž bych si čehokoli všímal. Ani teď bych dokonce ještě nevěděl, jakou má barvu očí. Díval jsem se na něj tak, jak se většinou díváš a ostatní: Aniž by ses o nich opravdu něco dozvěděl a z nedostatku důkazů, prostě přijmeš fakt, že jsou přibližně stejní jako ty. – Slova nejsou nic jiného než proudění vzduchu

v hermeticky uzavřené místnosti a nikdy nezmění nic podstatného, neustále nastolují rovnováhu, aniž by ji kdy narušila.

„Já ze Španělska, když tam občanská válka,“ řekl, „já komunista. Zatčen Francouzi. V táboře. Potom uprchnul. Na lodi. Turecko. Rusko.“

Čím dál pokračoval jeho příběh, tím rychleji mluvil a používal čím dál více španělských slov. Pochopil jsem, že Rusko ho zklamalo. Proto jsem řekl, poprvé od té doby co jsem byl mimo německou sféru vlivu:

„Já nejsem komunista.“

Zasmál se.

„Merde! Tout ça, merde!“

„Kamaráde! Dej mi jednu cigaretu!“ Z toho mluvení jsem měl ještě větší žízeň. A on u sebe taky neměl polní láhev.

Svou poslední cigaretu zlomil ve dvě a opřel se o loket.

„Co děláš?“ zeptal se a dal najevo, že chce vědět, co jsem dělal předtím, před válkou.

„Škola,“ řekl jsem. „Technická škola.“

„Yo yesero,“ odpověděl, „moi yesero!“

Protože jsem pokrčil rameny, zopakoval to cizí slovo ještě několikrát, jako by se pro mě mělo stát novým pojmem: něco, čím dříve býval. Něco jako kůň je kůň a ne tygr. *Yesero!* Někde tady musel náš rozhovor skončit. Dobře si vzpomínám, že jsme si vzájemně neřekli jak se jmenujeme. Když jsem na něj později vzpomínal, myslel jsem na něj jako na „yesera“. Později jsem si to našel ve španělském slovníku; znamená to palič sádry. Povolání, o němž nemáš ponětí, že vůbec existuje a navíc naprosto nechápeš, co obnáší.

Jeden z našich tanků vyjel do svahu. Vyskočili jsme a se zbraněmi v podpaží běželi za ním až na vrchol kopce. Odtamtud bylo vidět malé údolí, kde na břehu říčky leželo jedno z těch městeček, která jsou v nádražních čekárnách propagována na barevných plakátech. Netušil jsem, že bych ho takhle někdy mohl vidět na vlastní oči.

Němci na nás stříleli ze všech stran. *Yesera* jsem tou dobou už ztratil. Pomalu jsem šel dolů napříč téměř dozrálým vinohradem.

Přelézal jsem a přeskakoval padlé vojáky. Ale ještě rozhodně ne všichni Němci byli mrtví, ačkoli tři z našich tanků právě dosáhly vrcholu. Nevěděl jsem odkud se berou všechny ty projektily. Vypadalo to, jako by se s tím nedalo nic dělat. Lezl jsem v kleče a pevně jsem se držel vodících drátů z vinohradu, abych se se svou těžkou bagáží neskutálel ze svahu. A pak taky ještě muset střílet. Čas od času jsem na všechno zapomněl a nacpal si pusou plnou kyselými hrozny.

Pozdě odpoledne jsem vyběhl na cestu vedoucí podél řeky. Z jednoho domu, postaveného v zatáčce naproti svahu, se střílelo. Poblíž potoka jsem si lehl na břicho. Má zbraň ležela na asfaltu. Seržant a dva další vojáci se prodírali křovím naproti svahu, aby se k domu dostali zezadu. Čekal jsem. Na cestě kromě mě nikdo nebyl. Dům byl klidný; Němci dál nestříleli, protože mě nebylo vidět. Na přední stěně domu byla namalovaná velká dýmka. Všude byl klid. Nehýbal jsem se, ale přesto jsem v tu chvíli žil tisíckrát rychleji než jindy. Vtom jsem uslyšel tři výbuchy. Břidlicová střecha se proměnila v černé mračno. Z oken se začal valit kouř, ale v úplně jiném tempu, než bylo to mé. Jeden Němec vyběhl z domu na cestu. Zastřelil jsem ho. Také druhého, třetího a čtvrtého. Poskládali se tak, jako když napíchneš motýla. Probodl jsem je dvě stě metrů dlouhým špendlíkem. Pátého se mi zasáhnout nepodařilo, než skočil do řeky. Nabil jsem a až když jsem do vody vystřílel celý zásobník, uvěřil jsem, že už hlavu toho Němce nad hladinou nevidím. Postavil jsem se a hnal se úprkem kupředu. Zatímco jsem běžel, vše jsem do detailů promýšlel. Jeden z těch Němců nemusel být mrtvý. Mohl by mě střílet svou pistolí. Nebo jich v tom domě mohlo být víc, ještě jich tam pár může být. Nebo vyskákali zadem, zatímco jsem mířil na toho plavce a schovali se v křoví proti svahu. Nemohou minout, když půjdu kolem. Ale nevěděl jsem, co jiného bych měl dělat, než běžet. Přejde konec, konečně konec. Ve strachu jsem se ohlížel. Přeskakoval jsem těla na cestě a díval jsem se na ně tak krátce jak jen to bylo možné, abych o ně nezakopnul. Ale nedělo se nic. Mezi mnou a řekou se začaly objevovat domy. Hřebíky v mých

podrážkách škrábaly o oválné balvany. Cesta křivolace stoupala vzhůru na planinku, kde už stál náš tank.

Nikde jsem neviděl Němce. Před nějakou hospůdkou stáli ve skupinkách partyzáni s lahvemi v rukou. Pušku jsem si hodil přes rameno tak, aby byla neustále připravena ke střelbě a chtěl jsem také jít dovnitř. Ale vyšel seržant a zadržel mě. Neměl prilbu a díval se na mě jako na nepřítele. „Boobytrap¹!“ řekl. Řekl toho ještě mnohem víc, ale ničemu z toho jsem nerozuměl. „Boobytrap!“ zopakoval a strkal mě pryč. Ukázal hlouběji do městečka a plácl mě přes rameno, čímž mě rovnou postrčil správným směrem. Vzteky jsem se už vůbec necítil unavený. Ulice stoupala výš a výš. U jednoho rohu jsem si dřepnul ke kovové hlavě hada, z níž prýštila voda. Držel jsem pod tím proudem hlavu a voda mi stékala pod oblečením po zádech.

Chutnala po síře a byla trochu šumivá. Žlábek, jímž stružka už staletí protékala, pokrýval neporušený světle žlutý nános. Evidentně se jednalo o přirozený pramen; na každém rohu byl jeden takový po staletí tekoucí kohoutek. A vtom mi to došlo: to byly lázně, luxusní lázně. Byl jsem si tím jist, když jsem, poté co jsem vyšplhal do nejstarší části městečka, spatřil hotely v okolí podobném parku. Nikdo kromě mě tam nebyl. Obyvatelé museli uprchnout nebo být evakuováni. Proběhli kolem mě jen dva psi. Vztáhl jsem k nim ruku, ale běželi za sebou a ani si mě nevšimli. Měl jsem z toho pocit, jako bych byl mrtvý, jako bych já je vidět mohl ale oni mě ne. Nemohl jsem se zbavit myšlenky, že prošli skrze mě a ne kolem. Neslyšel jsem nic kromě jejich oddechování a cvakání drápků o dlažbu. Opuštěné domy, stojící na tom místě, se pomalu daly do pohybu a začaly mne obklopot, nabízejíce se jako ženy v cestopisech ze Zadní Indie.

Válka ve skutečnosti neexistovala; dokud jsem nebyl raněn, nic se nestalo. Nikdy tu nebyli ostatní lidé, nikdy dokud jsem žil, nikde na světě. V klidu jsem odložil svou výstroj, jen pušku, helmu, bajonet, náboje a ruční granáty jsem si nechal u sebe, a vykročil jsem podél

¹ Zdánlivě nevinný předmět, v němž je ukrytá výbušnina a který po dotyku exploduje

nízké kamenné zídky, za níž ležely tři červené tenisové kurty. Už jsem ani nevěděl jak se tenis hraje. Nevěděl jsem k čemu je síť, bílé čáry, vysoká bílá židle ani černá role v rohu. Slunce zacházelo za mými zády a odráželo se ve velikých okenních tabulkách domu, který stál šikmo přede mnou. Při každém dalším kroku se jedno okno proměnilo v list vyleštěné červené mědi, ale náhle se všechna třpytila jen hlubokou černí. Stál jsem přímo naproti.

Dům sám o sobě nebyl veliký, ale každá jeho jednotlivá část ano. Okna byla z nenarušeného zrcadlového skla, rám dveří dosahoval výšky druhého poschodí a balkón se táhl po celé šíři průčelí.

Svah před domem pokrýval temně zelený trávník, na němž daleko od středu rostl mohutný platan. Korunu zřejmě pravidelně ořezávali, takže strom vypadal jako šibenice s rameny pro celou rodinu.

Skleněné dveře s kováním byly pootevřeny a širokou štěrbinou bylo vidět dovnitř. Měl jsem čas. Pověřili mě úkolem, za tím účelem jsem sem byl vyslán. Vlastně jsem nevěděl kam, ale nemohl jsem prostě jen tak přijít zpátky k seržantovi a proto jsem se rozhodl vysvětlit si rozkaz po svém... uvidíme, co z toho bude.

Když jsem prošel zahrádkou a pomalu vystoupil až ke dveřím, uvědomil jsem si, že po dlouhé době zase vstoupím do skutečného domu, opravdového obytného domu. (Dosud jsem spal jen ve vězeních, kůlnách, na slámě ve školních třídách, v kupkách sena nebo v nákladním autě a jednou i po něm. Už tři roky jsem nepřenocoval jinde než na místech, kde lidé jen pracují, čekají, nebo jsou věznění: na nádraží, policejní stanici, ve stodolách a jeden týden také v nemocnici.) Otevřenými dveřmi jsem nahlédl dovnitř; nebyla tam tma, protože chodba i na druhé straně ústila do denního světla. Než jsem vstoupil, rozhlédl jsem se. Na ruku mi vyrazil pot. Představoval jsem si, že jsem nikdy nebyl jinde než tady a úplně jsem se vžil do myšlenky, že jsem tento dům dobyl, byl můj. Řekněme jako vyřešení hádanky: tento dům, ze všeho co na světě existuje. Ovlivnilo mě to až do té míry, že jsem si ve vestibulu očistil boty a teprve poté oběma rukama zavřel těžké

dveře. Atmosféra prosakovala skrz na skrz a přímo mě praštila přes nos.

Někteří lékaři tvrdí, že neexistuje láska na první pohled, ale že se zamiluješ podle toho co cítíš. Tak dobře člověk ví, že druhému nemůže věřit to, co říká nebo dává najevo. Pach, vnímatelný nejslabším z lidských smyslů, potlačovaný ale nikdy úplně přehlušený různými parfémy, se nemůže přetvařovat, protože se vždy objeví znovu. Pach je tu pořád, neměnný. Pach je to jediné, co říká pravdu. Přes lavici byl přehozený dámský kabát. Mluvil tak jako předměty v nějakém detektivním románu. Říkal: pohodila mě tu a ležím teď zmuchlaný, ačkoli jsem drahý. Položila si mě sem a potom na odchodu si mě chtěla obléct. Ale zjistila, že si něco zapomněla. Je ještě v domě. Dej si pozor, nejsi tu sám. – Dvě jelení hlavy na stěně neříkaly nic. Skrz zadní dveře jsem vyhlédl na malou terasu s mramorovou zídkou a přes ní na dlouhou pravoúhlou francouzskou zahradu s altánkem vzadu. S puškou v podpaží jsem co nejrychleji, téměř v poklusu, začal prohledávat dům. Všechny dveře jsem za sebou nechal otevřené a ani jsem nedbal na to, kam šlapu. Boobytrapy! Tento dům se mi ale na hlavu nezříjí, není to z něj cítit. Byl jsem jako muž, který něco znovuobjevil a teď se zas a zas ujišťuje, že je to opravdu nadosah. Mé pobíhání se v ničem nepodobalo hledání. Chtěl jsem jen všechno projít, nebál jsem se. Ve spodních pokojích jsem neviděl nikoho. Díval jsem se dokonce i pod dečku, která splývala z velkého piána. Nic. Přesto jsem se nemohl zbavit pocitu, že tu ještě nedávno někdo byl. Stál jsem uprostřed salónu, kousl se do prstu a přemýšlel. Na stěně visely malované portréty, které nedávaly žádnou odpověď. Na krbové římse stál svícen se zpola vypálenými svíčkami, v popelnících byl popel a vedle stála krystalová dóza s cigaretami. Ne, ty předměty tu mohou být stejně dobře tři měsíce jako tři hodiny. Ale najednou mi to došlo: nikde nebyl *prach*. Pokud v domě není prach, žije; stejně jako tělo není mrtvé, dokud dýchá.

Vyšel jsem z pokoje a zamířil do kuchyně. Na doutnajících kamnech stál hrnec s polévkou, ze které stoupala lehká pára; nikde jsem nikoho neviděl. Vešel jsem do chodby směrem k hornímu poschodí. Schodiště s bohatě vyřezávaným a pozlaceným zábradlím se vinulo vzhůru jako bumerang. Možná, přemýšlel jsem, až došlápnu na poslední schod, vybuchnou všechny nástražné miny v domě. Ta žena tu krátce předtím než utekla byla, aby je odjistila a zapomněla si dole kabát.

Byl tu pokoj s knihovničkami a psacím stolem. Další byl zamčený. „Je tam někdo?“ křikl jsem, zatímco jsem pažbou pušky zatloukl na dveře. Slyšel jsem jen vlastní zadržování dechu a bušení srdce. Vyrazit dveře? Ne, to by byla ztráta času. Vešel jsem do veliké ložnice, která byla těžkým závěsem oddělena od ještě větší koupelny. Vana vystupovala ze středu mramorové podlahy asi do výše kolen a dvě bronzové hydry skláněly hlavy přes její okraj. Otočil jsem zároveň oběma kohoutky.

Z jednoho začala okamžitě téct horká voda. Kohoutek na teplou vodu, ze kterého teplá voda opravdu teče! To se během války ještě nestalo! Rozrušilo mě to natolik, že jsem se svlékl a nechal vanu napustit. Kdo by se byl skryl v domě, mohl teď klidně přijít; nic bych nemohl dělat. Jo, pochopil jsem ten seržantův rozkaz zatraceně dobře. Řekl: „Ten tvůj černej ksicht a smradlavou kůži už nechci ani vidět! Mazej si vydrhnout pupek!“ To určitě ten Bulhar, Chorvat, Slovinec nebo co mohl být řekl. Boobytrapy! Nikde žádné nástražné miny nejsou!

Překročil jsem nízký kraj vany a lehl si. **Má radost se trochu uklidnila.** Trocha vody mi natekla do úst. Chutnala jako voda, která tryskala z fontánek na rozích ulic. Když jsem tak ležel několik minut, začal jsem mít dojem, že jsem v ní zkameněl. Pomalu bych usnul. Všechno cit by se zvenku mého těla stáhl dovnitř, spojil by se v jeden bod a pomalu zmizel. Nejprve by znecitlivěla kůže a nakonec bych ani nevnímal tlukot svého srdce. Kdyby lidé neměli cit, mnoho by se toho na světě zlepšilo. Mohli by přijít o ruku nebo o nohu, aniž by to

zpozorovali, necítili by víc, než píchnutí špendlíku. Mohli by vykrvácet, aniž by cokoli cítili. S úsměvem. Už velmi mladí. Děti by si v klidu cucali palec, zatímco by se vařili v příliš horké vaně. Kdo by si všímal díry v hlavě, kdyby to nebolelo? Kdo by si jen tak šel lehnout, aniž by zkusil bodnutí nebo malátnost? Lidé by měli být bez citu. Nikdy by se toho tolik nedělo, nic jiného by nezbyvalo. Ale spíš oslepnou nebo budou hloupí než bez citu. Díky takovým ubohým a nenápadným trikům svět přežívá.

Podíval jsem se na své tělo, jestli už se nemění na sirně žlutou múmii. Dokonce jsem se ale ani necítil ospalý. Za vysokým oknem jsem viděl ořezanou korunu platanu, bíle skvrnitou jako zakytované dveře. Venku bylo ticho, nestřílelo se a ani jsem neslyšel projet žádné auto. Kousek oblohy, který jsem mohl vidět zčervenal a později zfialověl. Předměty v místnosti se rychle začaly ztrácet ve tmě. Nepospíchal jsem. Abych vyzkoušel opravdu vše, sáhl jsem na vypínač. Na místech, která jsme museli vyklidit, jsme někdy připojovali miny k elektrické síti. Ale tady se nestalo nic, žádný výbuch. Ostatně ani světlo. Vzpomněl jsem si že všude v pokojích i na chodbách stály zpola vyhořelé svíčky. V tomto městečku už asi dlouho museli být bez proudu. Byl jsem v bezpečí, hádanky jsem řešil jako nic. Mohl jsem zůstat ve vaně tak dlouho jak jen jsem chtěl.

Teprve když náhle nedaleko vybuchla bomba a voda ve vaně vystříkla, vstal jsem, abych se opět oblékl. Osušil jsem se, nahý jsem šel do ložnice, vzal svíčku a sestavil holící strojek, takže teď ležel na stolku připraven k použití jako všechno ostatní. Padalo stále více bomb a slyšel jsem i kulomet, ale z okna jsem nepozoroval nic zvláštního. Oholil jsem se před zrcadlem, ve kterém jsem se viděl celý od hlavy až k patě. V místnosti úplně obložené zrcadly bych mohl zůstat navždy, aniž bych se kdy nudil. Jako Robinson Crusoe na svém ostrově. Kdo jen *myslí*, má se sebou samým jen poloviční kontakt. Vidět je důležitější, vidět je všechno. Vidět sám sebe jako někoho jiného by mohlo znamenat spásu, jenže člověk vždycky zůstane na druhé straně.

Byl jsem extrémně pečlivý. Když jsem teď byl tak čistý, očekával jsem, že ze svého obličejě všechno vyčtu. Nevyčetl jsem nic. Vše co jsem zažil se ztratilo, aniž by to zanechalo stopy. Zevnějšek si nemůže udržet paměť. Osmdesátiletý muž si při pohledu do zrcadla neřekne že v osmi tam viděl někoho jiného.

Ale přece se toho na mně v onom okamžiku změnilo tolik, že jsem se nemohl přinutit znovu se obléct do svého špinavého prádla a uniformy. Znovu jsem šel do ložnice a zamířil ke skříni. Visela v ní celá řada obleků, košile a kravaty ležely na policičce vespod. Zatímco jsem se snažil utáhnout kalhoty, které mi byly příliš volné ale zároveň krátké, přeřítily se kolem opačné strany domu těžké motocykly. Za svůj život jsem už slyšel tolik hluku, že jsem se ani sám sebe neptal, co by to mohlo znamenat. Měl jsem hlad a vzpomněl jsem si na polévku, kterou jsem viděl v kuchyni. Když jsem byl hotov (bílá košile byla měkká a hebká jako peříčko), sešel jsem dolů a jedl naběračkou přímo z hrnce. Když jsem dojedl, lehl jsem si v salonu na pohovku plnou polštářků a zapálil si cigaretu. Díval jsem se na strop modrý jako nebe s andělíčky ze zlata. Popel jsem sice klepal na koberec, ale ne bez vnitřního sebezapření. Já, který si utíral nos do košile, nikdy si nemyl ruce před jídlem, o čištění zubů nemluvě, já, který jsem tři roky plival kam se mi zachtělo a týdny si ani neutřel zadek.

Vypadalo to, jako bych se teď zase měl chovat spořádaně, i když majitel domu by vůbec mohl být rád, že jsem ho nevyraboval. Jeho služka vařila polévku, zatímco já se někde na zemi svíjel žízni. Než půjdu, určitě se podívám do sklepa. Dobrá lahvinka pro seržanta by dala všechno do pořádku. Nikdy by si nemyslel, že nerozumím jeho rozkazům.

Cigaretu jsem típl o spodek sedačky. Myslel jsem na všechno, co jsem v domě viděl a cítil jsem se přítomen na všech místech současně. V domě víš všechno jistě, protože se jednoduše můžeš jít podívat, jestli ses nezmýlil. Být sám v domě, do kterého nikdo nemůže přijít, aby cokoli odnesl nebo přemístil, je dost na to, aby člověk žil úspěšným

životem. Ale v tomto domě jsem všude nebyl, do té jedné místnosti jsem se nedostal. Možná jsem přece jen nebyl sám. Přesto jsem ale nikde neslyšel ani zašustění.

Strnule jsem se podíval do tváře své matky, která vyčítavě ukazovala na koberec, na němž ležel bílý prach mých šlápot. „Ale ty jsi přece mrtvá,“ odpověděl jsem, přestože ona nic neřekla, „dnes tě měli pohřbít.“ Probudil jsem se bitím velkých hodin, jenž přicházelo zevnitř z domu. Svíčka dohořela, přesto ale v místnosti nebyla tma. Za oknem se sem a tam mihotala rudá záře obrovského požáru. Hodiny se ozvaly znovu. Vstal jsem z pohovky a vtom jsem si uvědomil, že to nebyly hodiny, ale domovní zvonek. Bylo by zbytečné neotevřít. Kdo jiný by mohl stát přede dveřmi, než jeden z našich partyzánů? Vešel jsem do haly. Skleněnými vstupními dveřmi někdo svítil dovnitř elektrickou svítilnou a nechal světlo klouzat po stěnách. Když dopadlo na mě, zhaslo. Přes železné kování jsem toho člověka zřetelně viděl.

Ale teprve poté co jsem otevřel a okamžitě vykročil ven, jsem zjistil, že je to Němec. S přilbou hluboko do čela vypadal jako pouliční lampa bez světla. Zasalutoval a zeptal se: „Jste obyvatel tohoto domu?“

Podíval jsem se přes něj na jeho motocykl, který stál opřený o platan a také na požár, který teď hořel už na třech místech.

„Ano,“ řekl jsem potom, „jsem nemocný a spal jsem.“

„Ah zo! To bylo odvážnější než utéct z téhle zatracené díry jako ostatní. Kolik místností má váš dům?“

Z ohně těsně pod horizontem vytryskl dlouhý ohňostroj jisker. Neodpověděl jsem.

„Rádi bychom tu ubytovali několik našich důstojníků.“

„Blahopřeji německé armádě, že nás tak brzy osvobodila,“ odpověděl jsem, „Heil Hitler.“ Mezitím jsem přemýšlel. Kolik je v domě místností? Ani jsem nevěděl kolik pater.

Němec udělal gesto, jímž naznačil, že dobytí tohoto místa ho nic nestálo. Když jsem řekl, že důstojníci budou vítáni, vrátil se k motocyklu.

Zabouchl jsem dveře, zapálil svíčku a pomalu krůček po krůčku, aby nezhasla, jsem začal bloumat po domě. Nechtěl jsem utéct, ale musel jsem odsud, dokud to šlo. Jak dlouho že jsem nebyl na útěku? Už jsem opravdu nevěděl, kam bych šel a když jsem navíc v koupelně viděl ležet svou uniformu, která ve světle svíčky vypadala jako hromada hadrů, jako šaty zavražděného, měl jsem ještě menší chuť si ji obléct než před několika hodinami. Ostatně k čemu by to bylo? Kdyby mě našli Němci, vzali by mě jako válečného zajatce a velice rychle by přišli na to, kdo vlastně jsem. Nebo možná partyzány rovnou střílí.

Schoval jsem proto všechno v toaletní skříňce, jen pušku s náboji a ručními granáty jsem položil pod postel. Napadlo mě, že teď musím prozkoumat celý dům, abych ho dobře znal a oni aby nepochybovali, že mi skutečně patří.

Jenomže k tomu jsem nedostal příležitost. Znovu jsem uslyšel zvonek.

Když jsem otevřel dveře, svíčka zhasla. Důstojníci na mě posvítili ostrým světlem, kvůli kterému jsem jim neviděl do tváří.

„Heil Hitler,“ řekl jsem, „jsem syn pána domu. Rodiče a sestry uprchli. Pravděpodobně jsou u strýce ve Vratislavi. Chovejte se tu jako doma. Ale počítám s tím, že nic nebude zničeno.“

„Samozřejmě že ne! Pokud to nebude nezbytně nutné, nebudeme vás obtěžovat.“

„K dispozici máte pokoje tady v přízemí. Můžete hrát i na piáno. Ale ne po jedenácté. Jsem velmi slabý a chodím brzy spát.“

Nahoru jsem šel před nimi. Následovali mě se svými svítilnami, jejichž světlo vrhalo můj stín na schody.

„Sem nevstupovat,“ řekl jsem a ukázal na koupelnu, ložnici, knihovnu a místnost, která byla zamčená. „To jsou mé pokoje.“

„Samozřejmě, samozřejmě. Chápeme vás.“

„A nahoře,“ řekl jsem, „jsou také ještě prostory, které můžete využít, pokud budete potřebovat. -Nyní vám musím popřát dobrou noc.“ Než stačili odpovědět, podal jsem jim ruku a vešel do ložnice. Jednoho

jsem slyšel jít nahoru, ostatní zůstali stát a povídali si. Rachotili ještě několik hodin. Po schodech tahali bedny a auta jezdila sem a tam. Někde v dálce štěkala kanonáda. Závěsy jsem nechal roztažené a lehl jsem si oblečený napříč přes manželskou postel. Světlo v místnosti se nepřetržitě měnilo spolu s dalšími vzplanutími požáru, který nikdo nehasil.

Seržant by mě dal zavřít. „Co jsi chtěl vlastně dělat?“ zeptal by se. „Co sis vlastně myslel? Že tu ti Němci zůstanou? Vidíš, za dva dny jsme je zase vytlačili. Kde máš uniformu?“ Ale možná tu Němci přece jen zůstanou. Válka už nemůže trvat dlouho. Chtěl bych tu zůstat, konečně si odpočinout. Snad jen s výjimkou situace, kdy by za mnou přišel jeden z těch důstojníků s rukama plnými anti-německých pamfletů. „Vy jste syn pána domu, že? Tohle jsme tu našli. Co to má znamenat? Vy vůbec nejste nemocný. Jste jediný, kdo zůstal ve městě, ze kterého všichni utekli. Vy jste špión, přiznejte se! Pojdte, jdeme dozadu na zahradu. Tam tomu uděláme konec.“ Jak bych mohl dokázat, že nejsem syn pána domu? Snad tím, že bych si došel pro svou ruskou uniformu?

Potom jsem myslel na ten zamčený pokoj. Než odjeli, schovali v něm majitelé všechnu usvědčující materiál. Teď se jen musím postarat o to, abych od něj Němce udržel co nejdál. Pak budu v bezpečí.

Já, syn pána domu, pomyslel jsem si, když jsem se následující den probudil a všude bylo ticho. Bydlím tu odjakživa. Je to můj dům.

V chodbě leželo na hromadě špinavé prádlo. Ze stěny sundali jedno paroží a skobu použili jako věšák. Vyrázili dveře do sklepa. Taky dobře, nemusím to dělat sám. Sešel jsem dolů. Sklep byl tak nacpaný různými potravinami, pytli s fazolemi a cukrem, police konzervami a zavařovačkami a stojany lahvemi s vínem, že jsem ani nepoznal, jestli něco vzali. To bych ovšem nestrpěl. Já, syn pána domu.

Když jsem v poledne viděl přicházet jednoho plukovníka, vyšel jsem mu vstříc a stěžoval si.

„Chlapci byli velmi unavení,“ odpověděl plukovník. „To potom člověk tak nedává pozor.“

Sundal si čepici a rukou si přejel po hlavě. Krk a zátylek už dlouho neholil a měl je porostlé mechově býlím chmýřím.

„Vyrázili dveře do sklepa. Na to unavení nebyli,“ řekl jsem.

Plukovník si znovu nasadil čepici načež vztekle prohlásil, že už se to nebude opakovat. Potom prošel kolem mě a já jsem sklonil hlavu, jako by mi to snad mohlo pomoci úplně na něj zapomenout. Chtěl jsem být sám, úplně sám.

Pozdě večer přišel nějaký desátník a přinesl mi dva nové klíče. Vyměnil zámek ve dveřích do sklepa.

„Kolik jste si jich nechali?“ zeptal jsem se.

„Vy jste ale vtipálek,“ odpověděl.

Nikdy se mi nepotvrdilo, že by to byl udělal. Také přestali dělat rámus. Jedno dopoledne o týden později dva vojáci na zahradě vyklepávali koberce. Na piáno dávali k lepšímu výhradně klasiku. Neustále to samé: Pro Elišku od Beethovena a Turecký pohod.

Pod dveře mi strčili list papíru s podpisem a dvěma razítky. Všem obyvatelům byl pobyt ve městě zakázán, ale já jsem dostal povolení. Boje se přesunuly do vzdálenější oblasti a v ulicích byl klid. V okolí se nebojovalo a bylo tu jen několik německých vojáků, jinak nikdo. Tak jsem se občas šel projít do přilehlého parčíku, ve kterém stál opuštěný lázeňský dům, budova z devatenáctého století se žlutými sloupy a oprýskanou štukovou omítkou. Skla z oken a dveří vyrazil výbuch. Vešel jsem a ocitl se ve velké odpočívárně. Podél zdí stály divany potažené červeným plyšem a uprostřed byla vydlážděná kruhová balustráda. Pod ní, ve sklepě na ústí pramenu, stálo zařízení z niklu a skla. Sklep pomalu zaplavovala voda. Zařízení do ní bylo zpola ponořené, když jsem tam byl poprvé. Dalšího dne už voda vytékala ze sklepních okének budovy. Neměla kudy by odtekla a vytvořila kolem ní jakýsi vodní příkop. Na okenní římse seděla kočka. Přebrodil jsem se k ní a ona prohnula hřbet jako prut. Vpadala jako vyrobená z kusu

ocelového drátu vždy znovu a znovu přerušovaného: na ocase, hlavě a tlapkách, na drápcích a fouskách. Vzal jsem ji s sebou do domu. Přilepila se na mě jako klíště a pustila se teprve když jsem vešel vystoupal nahoru po schodech. Když už stála na všech čtyřech, pomalu začala napřimovat ocas a odplížila se ke dveřím místnosti, která ještě nebyla otevřena. Mňoukala a hlavou se otírala o zárubně. Klekl jsem si, abych se podíval, jestli pod prahem není škvíra. Byla, ale na rozdíl od kočky jsem skrz ní nic necítil. Zůstal jsem ležet na zemi a hladil kočku po hřbetě. „Nic tam není,“ řekl jsem, „a i kdyby bylo, stejně nemůžeme dovnitř. Pojď ke mně.“ Všechny klíče, které jsem v domě našel, jsem už vyzkoušel, ale ani jeden do zámku nepasoval. Vzal jsem kočku a vrátil se do svého pokoje. Když jsem potom chtěl jít na zahradu, zase jsem ve vestibulu narazil na plukovníka. Ptal se, jestli si ještě na to či ono mohu stěžovat.

„Ne,“ odpověděl jsem, „když přihlédneme k momentálním mimořádným okolnostem, nebylo to ostatně ani tak hrozné. Ve válce je dovoleno nechovat se vždy naprosto slušně.“ Omluvím všechno, myslel jsem si, ale nech mě co nejdřív na pokoji.

„Mimořádné okolnosti!“ zvolal, „neuznávám žádné mimořádné okolnosti!“ Bylo jasno a slunečno a k nám doléhal jen zpěv ptáků. Na stříbrném pouzdře si pečlivě začal balit cigaretu.

„Od té doby co jsem ve službě,“ řekl, „jsem se každé ráno přesně v půl sedmé holil v teplé vodě. Dnes je to přesně čtyřicet let. Oholený v teplé vodě, válka neválka! To je to, co rozumím pod pojmem kultura!“ Přestože byl vyšší než já, pohupoval se na špičkách. Jeho holínky klapaly o zem. „Kultura neomlouvá! Je to jednota! A mimořádné okolnosti existují jen jako únik! Kdo dělá ústupky mimořádným okolnostem, už pro mě jednoduše není kultivovaný člověk!“

Neřekl jsem nic. Lezeš mi krkem, myslel jsem si ale. Postavil se teď pohodlněji na jednu nohu, druhou opřel o podpatek a mluvil dál.

„V minulé válce jednou ve čtvrt na sedm začala anglická palba. V půl sedmé jsem se šel oholit. V zákopu byla tma, tak jsem z něj

vylezl. Stálo mě to půl malíčku, ale v půl osmé už jsem seděl u snídaně!“ Odmlčel se a podíval se na mě; ustřelený malíček mi neukázal. Bylo mi jedno, co si představoval pod pojmem kultura. Bylo mi jedno, co si myslel vůbec o čemkoli. Chtěl jsem se mu vyhnout. A nejen jemu, komukoli. K čemu je vlastně mluvení. Tak dlouho jsem nemluvil a teď když jsem k tomu dostal příležitost, mohlo by mi to přinést jen neštěstí.

Vyšel jsem zadními dveřmi a tak jako vždy jsem přes mramorovou terasu zamířil do zahrady. Podíval jsem se nahoru na dvě okna, která podle mých výpočtů patřila k zamčenému pokoji. Nebylo na nich nic k vidění. Zatemnění bylo spuštěné jako obvykle. Nic se nezměnilo. Pochodujíc sem a tam jsem si vrýval do paměti všechny výběžky zadního průčelí: okenní římsy, okapy. Neviděl jsem jedinou možnost jak tam vyšplhat bez žebříku. Dokonce ani přes okno jiného pokoje bych se tam nedostal. Když jsem se vrátil do domu a vešel do své ložnice, ležela kočka přede dveřmi a já ji jimi musel odstrčit. Chtěla kolem mě proklouznout k zamčenému pokoji, ale stihl jsem ji chytit za kůži. Sevřel jsem ji v náručí a společně jsme si lehli na postel. „Nic se nesmí změnit,“ šeptal jsem jí do ucha, „zůstaneme tady. Jednoho dne válka skončí, Němci odtáhnou a my tu zůstaneme. Navždy.“ Zatřásla hlavou až jí zapleskaly uši.

„Nikdo nesmí do tohoto města, jen Němci a já,“ řekl jsem, „Němci nikdy neprijdou na to, že nejsem skutečný majitel. A válce nikdy nebude konec. Tohle město navždy zůstane zakázaným územím. Ale ne pro mě.“ Chytl jsem ji pod pacičkami a zvedl do vzduchu. Pravým palcem jsem cítil, jak jí rychlostí vteřinové ručičky bije malé srdíčko. Nedívala se na mě, držela hlavu šikmo ode mě, krk natažený. Oči zíraly ze sametové skříňky jako by s klidem přehlížely následky nevyhnutelného a nelítostného rozhodnutí.

Pustil jsem ji. Skočila na zem a šla si lehnout ke dveřím. Když jsem tam bydlel o něco déle, už jsem ani nevycházel z domu. Nechodil jsem dál než k altánku vzadu v zahradě a vůbec jsem neměl potřebu

cokoli dělat. Většinou jsem zůstával v ložnici v posteli, neprobouzel jsem se před polednem a často jsem usínal ještě než se setmělo. Dělal jsem jen to, nad čím jsem nemusel přemýšlet. Každý den jsem zůstal ve vaně tak dlouho, dokud se všechny minerály neusadily na dně. **Het groeide langzaam dicht, maar het was ruim genoeg.** Potom jsem chodil sem a tam a dotýkal se předmětů, aniž bych je zkoumal. Na lahvičkách od léků, pudřenkách, na ručnicích a krajích prostěradel stála jména, která jsem se ani nepokoušel vyslovit. Ze šatních skříní jsem vyndal veškeré oblečení a všechno to hedvábí, samet a kožešiny jsem naházel na jednu hromadu. Má kočka si na ni šla lehnout. Já sám jsem obcházel kolem a zhluboka vdechoval vůně. Pětadvacet párů bot jsem prohlédl pečlivě, jednu po druhé. Boty jsou totiž to jediné, co o člověku něco vypovídá, když on sám není přítomen. Bota totiž uchovává tvar, i když v ní není noha. Nestane se z ní beztvarý cár, okamžitě jak ji zuješ. Dlaněmi jsem se dotýkal pat a vysokých hladkých podpatků. Rozestavěl jsem boty v pokoji do kruhu, takže teď kolem mě stálo pětadvacet žen. Byly nahé a neviditelné, ale nic nedokazovalo, že by tu skutečně nebyly. Pohupovaly se v bocích a rukama mávaly nad hlavou. Jen nohama nepohybovaly.

Jednoho dne, kdy jsem se probudil později než obvykle, jsem šel do knihovny, abych si něco přečetl. Ale všechny knihy byly napsané jazykem, který jsem neznal, snad jen kromě několika vědeckých publikací v němčině. Byly to obrovské starobylé svazky s lepkavými barevnými stránkami (aby se neponičily, byly mezi ně vloženy listy křídového papíru) a pojednávaly výhradně o rybách. Když mi to došlo, naházel jsem je zpátky a už nikdy se do knihovny nevrátil. *Všechny ty knihy byly o rybách.* Takže majitel byl milovník ryb! Konečně jsem tedy odhalil něco o člověku, který postavil tento dům. Milovník ryb! Něco jsem tedy už věděl, ale to bylo právě to, co jsem nechtěl. Nechtěl jsem o něm vědět nic, jeho jméno, jak vypadal, nic! Pravda byla, že nikdy neexistoval! On byl vetřelec, ne já. Kdyby byl na konci války mrtev, mohl bych tu zůstat navždy.

Čas od času začala kočka v noci vrískat a hodiny nechtěla přestat. Pustil jsem ji kam chtěla, ale šla na chodbu a mňoukajíc se posadila před dveře zamčeného pokoje. Prohnula hřbet a dráčky zatnula do přibitého koberce, jako by se chtěla proškrábat dovnitř. Nedala mi chvíli klidu. Báł jsem se, že to uslyší Němci a budou se ptát, co se děje, proč tam ta kočka pořád sedí. A proto když jednoho slunečného dopoledne nebylo slyšet ani živáčka a přede dveřmi nestálo jediné auto, když jsem si byl naprosto jist, že v domě už není ani jeden Němec, šel jsem do kůlny, vzal žebřík a opřel ho o zadní průčelí pod okny do oné místnosti.

V bílém kamení se třpytilo milion sluníček menších než špendlíková hlavička. Oslňovala mě, když jsem se šroubovákem a štípačkami v kapse stoupal po příčkách žebříku. O něco níž mě jako opice sledoval můj stín.

„Dobrý den! Vy tu umýváte okna?“

Zpola jsem se otočil, celým tělem se opřel o žebřík a podíval se dolů.

Nějaký muž se s rukama v bok díval na mě nahoru. Jak jsem byl oslepený, viděl jsem ho třikrát jako nepovedenou grafiku. Mluvil německy s akcentem, který jsem slyšel poprvé. Toho muže jsem ostatně také viděl prvně.

„Co si přejete?“

„Musím s vámi mluvit!“

Ruce nechal opřené o boky a doširoka se rozkročil.

Když jsem slezl dolů, měl už zapálenou cigaretu a zíral do dálky.

„Kdo jste?“ zeptal jsem se. „Kde máte doklady?“

Nesl batoh a dva fotoaparáty, na každém bedru jeden. Měl černé oči a úzký knírek stejné barvy. Prohlédl si mě od hlavy k patě a zatímco mi podával zmačkaný papír, zastavil se jeho pohled na mých kalhotách. Podíval jsem se na dokument. Bylo to přesně totéž potvrzení se stejnými razítky, které jsem dostal i já. Ani jsem se nenamáhal přečíst

jeho jméno. – Už jsem nebyl jediný, kdo mohl do města! To bylo jediné, na co jsem myslel.

Byl to dopis podepsaný nějakým generál-majorem. Potvrzoval, že ten muž byl majitelem nějakého domu (adresu jsem nepoznal) a že mu bylo dovoleno tento dům opět využívat.

Podíval jsem se mu přímo do očí a řekl: „Ta adresa mi nic neříká. Moc dobře se tu nevyznám.“

„Já ano,“ odvětil. „Můžete jít se mnou?“

„Ne. Zakazuji vám vstup na toto území. Je obsazeno německou armádou. Já jsem majitel a jsem jediný, kdo sem smí.“ Hloupé lži: určitě bydlel ve městě a stoprocentně znal i skutečného majitele. Už když jsem vyslovoval ta mazaná slova, věděl jsem, že nemohou pomoci.

Otočil se, udělal pár kroků, znovu se na mě podíval a potom se vydal směrem ke dveřím. Já jsem ho následoval i s těmi papíry v ruce. Najednou se zastavil a udělal krok zpátky.

„Ty kalhoty, které máte na sobě, vám moc nepadnou. Je to přesně moje číslo, ne vaše.“ Teď už jsem se vážně pokusil přečíst jméno vyplněné na formuláři. Měl jsem pocit, že vypadá jako jména napsaná na lahvičkách od léků, pudřenkách a krajích prostěradel.

Vešel do domu, nejdříve se podíval do salónu a pak, jako já bych neexistoval, vyšel po schodech. V ložnici otevřel a zase zavřel šatní skříň. Čekal jsem, jestli náhodou nepůjde do toho zamčeného pokoje, ale on se i s batohem posadil do otevřeného okna.

„Takhle se jedná se spojenci,“ řekl. „Důstojníci a kradou oblečení!“

Natáhl ruku z okna a hodil cigaretu do zahrady.

Svalil jsem se na postel a mlčky jsem ho pozoroval, jako by byl film, který mi někdo promítá.

„Máte svérázný akcent,“ pokračoval. „Neumím si představit, že byste byl německý důstojník. Nedokážu si představit, že by si německý důstojník oblékl civilní šaty, které našel v zabaveném domě a sám se pak vydával za majitele. To si opravdu nedokážu představit.“

„A co s tím mám já teď dělat?“

„O tom musím chvíli přemýšlet. Tohle zatím nechám tady.“

Postavil se, batoh položil na zem, vytrhl mi z ruky potvrzení od generálmajora a vyšel z místnosti.

Já jsem zůstal sedět. Zdi rezonovaly jeho hlasem a oči lidí na malbách se za ním otáčely: on byl majitel!

Trochu později se mi zdálo, že ho slyším v zahradě. Zíral jsem na jeho batoh. *On byl majitel*. Potom jsem z pod postele vytáhl pušku a po čtyřech se doplžil k oknu.

Stál na kraji trávníku u vysokých, již dlouho rozkvetlých rododendronových keřů a byl otočený zády k domu. V tu dobu za mnou chodilo stále víc a víc koček. Skoro každý den přišla nová. Měly hlad. Ležely na sluníčku porůznu rozesteté v trávě: ta černá, kterou jsem si přinesl, jedna kyperská, jedna rezavá. Spaly a nehýbaly se. Muž kouřil cigaretu. Ruku měl v lokti pokrčenou do písmena V a před ním se čas od času objevil oblak modrého kouře. Zamířil jsem. Jeho hlava, muška a hledí, vše v jedné přímé linii...

Když jsem vystřelil, ozval se nedaleko, vlastně skoro u mého ucha, výkřik. Upustil jsem pušku, která s rachotem spadla s parapetu, ale hned jsem ji zase zvedl. Ještě jsem klečel, když z koupelny vyšla nějaká žena. Křičela něco jazykem, kterému jsem nerozuměl. „Uklidněte se,“ řekl jsem německy. „Jen jsem prohlížel svou pušku. Najednou ale vystřelila.“ V kapse jsem hledal kapesník, ale našel jen šroubovák a štípačky. Se šroubovákem v ruce jsem tedy udělal několik pohybů, jako bych pušku opravoval. Žena na sobě měla pláštěnku zapnutou až k bradě.

Najednou jsem vyprskl smíchy, pušku opřenou u nohy a ...

....

....

„Kde je můj muž?“ zeptala se německy. „Kde je můj muž? Neviděla sem ho.“

Můj smích se teď změnil v cosi podobného škytnutí, dostal jsem křeč do břišních svalů a jen jsem si úpěnlivě přál, ať už to přejde.

„Ale musela jste ho slyšet,“ řekl jsem. „Byla jste přece v koupelně!“

„Kde je můj muž? Nezlobte se, šla jsem dovnitř, aniž bych se zeptala. Nemějte mi to za zlé.“

Udělala jeden krok směrem ke mně. Jemné blond vlasy měla pevně stažené dozadu. „Od toho okna se držte stranou,“ křikl jsem. „Nepřibližujte se.“ Zvedl jsem pušku a uchopil ji v blízkosti kohoutku.

Ne, ne, vrtěla hlavou, zatímco couvala do koupelny. Sevřela závěs a schovala se za něj.

Nadechl jsem se tak zhluboka, že jsem cítil vzduch ve svých plicích. Potom jsem se sklonil, pušku a šroubovák zasunul pod postel a vytáhl bajonet. Když jsem šel do koupelny, musel jsem překračovat podlouhlé pruhy světla, které na podlahu vrhalo slunce. Nevěděl jsem, jak mám ten bajonet držet: před sebou nebo za zády? Ale stíny se stáhly, na koberci se objevily jeho původní barvy a já vešel do koupelny. Stála u nejvzdálenějšího okna, které nabízelo pohled na ořezaný platan v předzahrádce. Ze zlaté trubičky, již držela v ruce, vyčnívala rudá rtěnka. Zašroubovala ji palcem a aniž by se podívala, schovala ji do taštičky, kterou nezavřela. Dívala se jen na mě. Ústa měla zpola otevřená, jako tak jako je mívají plastové karnevalové masky.

„Co jsem udělala, co jsem udělala, proč na mě křičíte?“ zeptala se přidušeným hlasem.

Obešel jsem vanu a bajonet držel za zády. V mračnech se na mě valil její parfém, jako by se jí kůže rozžhavila a zároveň odpařovala. Odhodil jsem bajonet, ruce položil kolem jejího krku a stiskl. Mačkal jsem se k ní do rohu, aniž bych se na ni podíval. Nebránila se. Dokonce jsem ani nedýchal, chtěl jsem tak vydržet, aby se už nikdy z mého sevření nemohla vyprostit. To bylo to, na co jsem myslel, zatímco jsem apaticky zíral z okna. Po cestě přijíždělo jedno z těch německých

nákladních aut s drnčícími železnými pásy, která byla původně určena k pohybu v poušti. Čím silnější byl můj stisk, tím citlivější jsem měl prsty. Chrupavka jejího hrtanu musí na mé kůži zanechat rentgenový snímek. Její kůže se mi vrývala pod nehty. Německý nákladák zmizel za okenním sloupkem. Na parapet přilétl vrabec, zatřepal ocáskem a zase odletěl. Nechal po sobě jen malý bílý penízek. Ale ta žena stále nebyla mrtvá. Chtěla mě kopnout. Přitlačil jsem i k zemi a tak dlouho jsem jejím temenem tloukl o okraj vany, dokud jsem neuslyšel prasknutí. Teprve nyní se přestala hýbat.

Potom jsem se na ni podíval a pustil ji na zem. Oči měla pootevřené a bledý jazyk jí trčel z úst. Takhle nesmí zůstat, pomyslel jsem si. Vytáhl jsem ji na okraj vany, pustil kohoutek se studenou vodou a pokropil jí obličej. Zavřít její ústa se mi ale nepodařilo. Jen jsem jí pocákal kabát a namočil blond vlasy, které se jí přilepily k hlavě a zdálo se tak, že jí jich už hodně vypadalo. Položil jsem ji na mramorové dlaždičky a šel do ložnice, abych se podíval z okna. Slunce už se zase prodíralo skrz mraky a kočky se ani nepohnuly. Muž ležel v rododendronech čelem k zemi. Vlastně byly vidět jen jeho nohy. Myslel jsem si: Němci tam skoro nechodí, zatím tam může zůstat. Kdybych ho teď šel někam schovat a Němci se vrátili a viděli mě, došlo by jim, že s tím mám něco společného. Ale když ho najdou, aniž bych já byl na blízku, ani si na mě nevzpomenou. Ale oni ho stejně nenajdou, do zahrady skoro nechodí a dnes určitě budou unavení.

Čtyřmotorový bombardér přelétl nízko nad domem. Stín jeho křídla se dotkl mužovy nohy, jako by ho chtěl vzít s sebou. Odvrátil jsem se od okna a zůstal stát na prahu koupelny. Nejbliž ležel bajonet, potom o kousek dál její taštička a za ní ona sama. Byla vidět jen částečně. Šel jsem k ní, uchopil ji v podpaží, odvedl do ložnice a položil ji na levou půlku manželské postele.

Potom jsem sebral bajonet a tašku. V koupelně nezůstalo ani stopy po tom, co se tu přihodilo. Bajonet jsem položil k pušce, tašku

zavřel a postavil na židli, jak by ji zřejmě postavila ona. Nedíval jsem se, co v ní je. Batoh toho muže jsem nechal, kde byl.

Lehl jsem si na druhou část postele a dotkl se její tváře. Ještě nebyla studenější než má vlastní. Zatlačil jsem jí oči. Zavřely se více než oči někoho, kdo jen spí.

Potom jsem se posadil zády k ní, hlavu v dlaních. Tahle kostěná skořápka potažená pohyblivou kůží. Z ní všechno pochází: ostatní lidé, svět, válka, sny, slova, činy, jenž se dějí tak samovolně, že si člověk ani nedokáže představit, že by o nich někdy přemýšlel; tak samy od sebe, jako by právě činy jednotlivce byly myšlenkami světa. Člověk by musel mít druhou hlavu, aby pochopil, čím je ta první. Ale já mám jen jednu, tady v rukách, držím ji způsobem, jakým člověk nikdy nic jiného nedrží. A přece, kdyby to učenci nedokázali, nikdy bys nevěděl, že hlava je něco jiného než třeba ruka nebo noha.

Začaly se ozývat výbuchy a kolem projížděla pancéřovaná nákladní auta s řinčícími pásy.

Když už byla dostatečná tma, šel jsem do zahrady. Ani jeden Němec nepřišel domů. Ale i kdyby právě teď vjeli na zahradu, v té tmě by mě nezpozorovali. Jen na horizontu bylo vidět bledé světlo kanónů.

Chytil jsem muže za nohy a vytáhl ho z křoví na trávník. Fotoaparáty se nu teď povalovaly až u hlavy. Otočil jsem ho, chytl v podpaží, přes trávu jsem ho dovlekl k altánku a položil ho za něj. Kdyby ho takhle někdo našel, asi by se na okamžik zamyslel, jak se to stalo. Pak by ho ale jen s pokrčením ramen okradl, nanejvýš by se postaral, aby byl pohřben.

Dům byl stejně potemnělý, jako když jsem ho opouštěl. Němci se pořád ještě nevrátili. Na vzrušení tohoto dne jsem mohl zapomenout. Ještě bych měl dolů donést tu ženu a položit ji k jejímu muži. Zítra ráno to pak bude vypadat, že se vůbec nic nestalo. Podíval jsem se nahoru na hvězdy a v uších mi zněla palba. Zůstat tu už na vždy, pomyslel jsem si. Tady se nic nemůže stát. Tady bych si ani nevšiml, kdyby

zmizel celý svět. Jen když zůstane tento dům, tráva a vše kolem tak, jak je.

Jenže když jsem vyšel po schodech, uviděl jsem světlo. Vycházelo z pokoje, který byl doposud zamčený. Najednou mi přišlo, jako bych celou dobu chodil s dýkou v břiše. Ta dýka se teď posunula a zabodla se mi přímo do srdce. Krev opustila všechny své obvyklé dráhy a vířila ve mně jako v sudu.

Pevně jsem se chytil zábradlí. Dveře do pokoje byly malinko pootevřené, ale neslyšel jsem nic. Možná, že tam nikdo není, možná, že tam jen někdo byl předtím a nechal rozsvíceno. Ke dveřím jsem šel s napřaženýma rukama. Ze zámku visel svazek klíčů. Nebyl jsem ozbrojen. Blížil se konec, v tom pokoji to bylo vždycky a teď **was het aanebroken**: jako bedna s dynamitem. Vyndal jsem klíč ze zámku a otevřel dveře. Kočka, kterou jsem při tom uhodil, zamňoukala. Zahlédl jsem záblesk jejích očí jako v uhelné jeskyni. Světlo se rozlilo všude kolem.

Vycházelo však jen z jedné jediné lampičky, již držel nějaký muž. Stál na stupínku zády ke mně a neslyšel mě přicházet. Zvedl olejovou svítilnu a druhou ruku někam strčil. Viděl jsem, co to bylo. Akvárium. Podél všech stěn stály stojany s akvárii.

„Kdo jste?!“ zakřičel jsem, ale muž ani neotočil hlavu. Slyšel jsem jen zurčení vody a v dálce střelbu. Udělal jsem pár kroků směrem k němu a zatahal ho za nohavici.

„Jste hluchý?“

Nejevil žádné známky překvapení, ale roztřeseně se otočil na svém úzkém stupínku a ruku vytáhl z vody. Z prstů mu spadlo několik kapek na můj obličej. Kočka mu chtěla vyskočit na klín, on se ale sehnul a odstrčil ji. Mě si vůbec nevšímal. Vypadalo to, jako bych se tu sem a tam procházel vlastně pořád a on už mi prostě neměl co říct.

„Odpověď! Odpověď!“ Vzal jsem ho za mokrou ruku. Teprve poté slezl a přidržel svítilnu mezi našimi obličejí. Neměl vousy, jen strniště staré několik dní. Ještě nikdy jsem neviděl někoho tak starého.

„Mám hodně ryb,“ řekl náhle tázavým tónem. „Hodně, hodně ryb, Herr Hauptmann. Mají hlad, ale ještě nejsou mrtvé.“ Svítilnu držel u akvária a pokynul mi, abych se podíval.

„Nedělejte, že jste hluchý!“ zařval jsem. „Jak dlouho už jste v domě? Všechno jste slyšel, střelbu, výkřiky!“

Ukázal na sklo, ve kterém jsem neviděl nic než odraz jeho svítilny. „S tímhle párem jsem vyšlehtil šestadvacet dalších. To se v Evropě ještě nikdy nikomu nepodařilo. Vyskytují se pouze v Mexiku ve výšce 4500 metrů nad hranicí věčného ledu. Voda tam ale není zamrzlá, protože je vulkanického původu. Zjistil jsem, že náš pramen svaté Kateřiny má přesně tu stejnou teplotu. Před třiceti lety leště neexistovaly žádné elektrické termostaty. Tak jsem nechal trubku, kterou proudila voda z pramenu...“

„Blázny okamžitě střílím!“ zakřičel jsem s rukama stočenýma do trychtýře u jeho ucha.

„Ó, to bylo práce,“ pokračoval. A vtom jsem uslyšel stovky bombardérů. Blížilo se burácení vzdušné artilerie.

„Herr Hauptmann! Jen vás tu nudím svým vyprávěním. Chtěl jsem jen, abyste věděl, že tento dům skrývá unikátní kulturní bohatství. A vy jste ho respektoval.“

Ruku už měl unavenou a svítilna se mu v ní kymácela. „Chtěl bych vyjádřit úctu způsobu, jakým si kultury hledíte.“

„Ona leží mrtvá v koupelně,“ řekl jsem, zatímco jsem ho uchopil za ruce, „a on vzadu za altánkem! Víš o tom všechno, jenom se mě bojíš! Myslíš si, že tě zabiju a rozčtvrtím!“

„Nechte mě tu, Herr Hauptmann! Bez svých ryb nemohu žít a ony nemohou žít beze mě. Až tu nebudu, tak tato unikátní sbírka zemře. Pracoval jsem na ní osmdesát let, začal jsem v šestnácti.“

Po celou dobu, co jsem byl v městečku, se tu ještě tak hodně nestřílelo. Jak jsem ale mohl poznat, že to slyší?

„Herr Hauptmann, byl jsem čtrnáct dní na cestách. Nejedl jsem, ale krmení pro rybičky mám tady v tom pytlíčku!“ Zvedl ze země bavlněný sáček a zahrabal v něm rukou.

„Čtrnáct různých druhů! Neumíte si představit, jak těžko se to dnes shání. Můj syn a švagrová byli na cestě zasaženi granátem.“

„Lžeš!“ Vzal jsem mu svítilnu a přidržel si ji těsně u svého obličeje. Jestli neslyší, tak snad alespoň dokáže odezírat z úst. „Du lügst!“ zašeptal sem velmi pomalu.

„Je mi devadesát šest let a jsem úplně sám na světě. Herr Hauptmann...“

Otevřel všechny šuplíky naráz: rybičky, unikátní sbírku, kulturu, to, že je sám na světě, švagrovou. Bylo to, jako by chobotnice hrála na varhany.

„Herr Hauptmann! Německo vítězí na všech frontách. Má tajnou zbraň. Válka brzy...“ Nepřestával mluvit, ani když nedaleko zazněla exploze. Pokračoval, i když jsem mu vrátil svítilnu a z kapsy vytáhl jeho klíče. Našpulil jsem rty, přitiskl k nim ukazováček, vzal kočku a vycouval z místnosti. Zamkl jsem ho, musel tam zůstat. Možná začne křičet a bušit do dveří. Musím si připravit nějakou výmluvu pro případ, že by to slyšeli Němci. Mohl bych se pokusit vysvětlit jim, že je blázen; můj nešťastný pomatený dědeček, který mě nepoznává a proto tvrdí, že mě nikdy neviděl. To bych jim řekl. Bomby teď padaly čím dál blíž. Slyšel jsem je hvízet. Všechno se třásl. Možná teď jedna spadne na dům. Asi bych byl rád, napadlo mě. Roztáhl jsem závěsy v ložnici. Vypadalo to, jako by celé okolí bylo v plamenech.

Letectvo už nestřílelo. Zřetelně jsem viděl tu mrtvou ženu. Posadil jsem se vedle ní na postel a konečky prstů se dotkl jejího obličeje. Teď už byl studený. Zasunul jsem jí ruku pod plášť, potom pod sukni a položil ji na její stehno. Studené. Jen voda a bílkoviny; předmět studia chemiků, jinak nic. Zkusil jsem, jestli jí jde pokrčit noha. Jestli ji unesu v náručí. Ne, hodím si ji přes rameno. Tak budu mít jednu ruku volnou, abych si mohl otevřít dveře a na schodech se držet zábradlí.

Potom přejdu zahradu a položím ji k manželovi za altánek. Neměla by tam být tma. Vstal jsem a přemýšlel, jak ji zvednout.

Vtom jsem na schodech uslyšel kroky. Němci křičeli jedem přes druhého a bouchali nějakými těžkými předměty. Vystartoval jsem ke dveřím a sevřel kliku. Mohli by jít za mnou! Zůstal jsem tak stát, dokud nepřešli. Potom jsem si lehl na postel vedle té ženy. Zavřel jsem oči a pokládal ruku na různé části jejího těla. Třeba ještě nějaká místa zůstala naživu, malinko se pohnou, zachvějí nebo se úplně nezřetelně natáhnou a zase smrští.

Vzbudil jsem se během dlouhé dělostřelecké palby. Ta ale nebyla tím, co mě vytrhlo ze spánku. Někdo klepal na dveře. Pomyslel jsem si: ten starý muž vzbudil poplach. Němci ho pustili ven a teď se mě přišli zeptat, co to má znamenat. Vstal jsem z postele. Proč bych neměl otvírat? Jistě, stál tam plukovník. „Entschuldigen Sie,“ řekl.

Starého muže jsem na chodbě neviděl. Plukovník pravou rukou opakovaně stiskl a zase pustil svůj levý palec.

„Přišel jsem vás jen informovat a varovat. Oblast obsadili bolševici. Ostatní muži padli. Jsme obklíčeni, obklíčeni.“

„Děkuji.“

S úmyslem co možná nejrychleji zavřít dveře jsem udělal krok zpět.

„Ne, počkejte. Možná bychom ještě společně mohli něco udělat. Možná se nám podaří uprchnout.“

„Ano, to je výborný nápad! Počkejte tu! Moment! Hned vám budu k službám!“

Zabouchl jsem dveře a běžel k toaletní skříňce. Z rohu jsem vytáhl svou zmuchlanou uniformu a oblékl si ji. Zatímco jsem si ještě navlékal důstojnický pás, už jsem byl na kolenou vedle postele a sahal po pušce. Připravil jsem si bajonet a pod radou jsem si utáhl helmu. Tak jsem vyšel na chodbu. Plukovník zvedl ruce. S bajonetem na zádech jsem ho strkal ze schodů. Když jsme stáli dole v hale u dveří do zahrady, otočil se ke mně, stále ještě s rukama vzhůru, a řekl: „Budte

tak laskav a dovolte, abych se ještě nejdřív oholil.“ Levou ruku nechal poněkud klesnout, aby se mohl podívat na hodinky. Zřetelně jsem teď viděl ten ustřelený malíček.

„Je přesně sedm, potřeby na holení mám v náprsní kapse. Bude to okamžik.“ Tón, jakým to říkal, dodával: Víím, že je konec. Prosím o poslední službu.

„Ne,“ řekl jsem. „Já tu rozhoduji, co se bude dít.“

Postrčil jsem ho pryč od dveří na zahradu a levou rukou jsem otevřel ty do sklepa.

Zatímco jsem si věšel pušku přes rameno a klíč od sklepa strkal do kapsy, přemýšlel jsem. Tak tu zase stojím přesně jako na začátku, špinavý voják na koberci mezi mramorovými zdmi cizího domu. čas se nedokázal přizpůsobit a přetočil se zpátky.

Když jsem vešel ke starému muži, seděl na svém stupínku u okna, ze kterého odstranil zatemňovací papír. Prstem jezdil sem a tam po skle akvária. Dvě rájcovky tiskly své tlamičky z druhé strany, jako by mu prst chtěly políbit. Mluvil na ně bulharsky.

Dal jsem mu do ruky hrnek studené kávy a kousek chleba.

„Dobré ráno, Herr Hauptmann.“

Vůbec nevypadal překvapeně. Asi od sebe nerozeznal uniformy obou stran.

„Staráte se výborně o starého muže. Vaše pohostinnost dělá čest německé armádě.“

Nebe bylo rudé od vycházejícího slunce. I pokoj zčervenal. Na zahradě zpívaly kulky a krátké exploze vykvétaly na pozadí nezřetelného hluku. Díval jsem se na zelená akvária, ve kterých se vznášely ryby jako na jiné planetě.

„Herr Hauptmann, mám dost krmení, abych je udržel při životě další tři měsíce!“

Šel jsem k němu, jednou rukou mu sevřel dlaň a druhou ho chytl za bradu. Svým obličejem jsem se co nejvíce přiblížil k tomu jeho. „Teď musíte dávat dobrý pozor!“ zakřičel jsem.

Zasmál se.

„Já vím, Herr Hauptmann. Báječná německá armáda! Obránci naší kultury!“

Říkal to, jako by mu někdo napovídal. Vtloukli mu do hlavy, že takovými řečmi Němce utáhne na vařené nudli. Myslel jen na kulturu.

Vyprskl jsem smíchy, ale zároveň jsem se musel ovládat, abych ho nepraštil.

„Teď dávejte pozor! Němci pryč! Úplně pryč! Nikdy už se nevrátí!“

„Ano, ano, Herr Hauptmann. Válka brzy pryč. Ta tajná zbraň. Heil Hitler.“ Vztyčil pravici. Hnětl jsem mu ramena, jako bych na něj mohl to co mám na mysli přenést skrze prsty.

„Ne! Němci prohrát! Němci mrtví! Hlavu useknout!“ Rukou jsem si sem a tam přejel po krku.

„Samozřejmě!“ řekl. „Nejvýznamnější zločinci musí být popraveni!“

Křičel jsem tak, že jsem si skoro přetrhal hlasivky: „Ne. Teď tady Rusové! Už nikdy neříkat Heil Hitler!“ Ukázal jsem na něj a znovu na vlastním krku znázornil podříznutí.

Strachy zvedl ruce.

„Ó ne, já mám rád Německo!“

„Ne! Německo prohrát. Německo kaput! Hitler (zvedl jsem ruku do vzduchu) Hitler kaput! Useknout hlavu!“

Smál se, vrtěl hlavou, otevřel pytlík s krmením pro rybičky a strčil do něj ruku.

Ulicí projížděly kolony těžkooděnců. Už se nestřílelo. Musel jsem si pospíšet. Doteď to nechápal, ale já už s tím opravdu nemohl nic dělat. Vyběhl jsem z místnosti a z knihovny přinesl tužku a kus papíru. Velkými tiskacími písmeny jsem na něj v němčině napsal:

Německo kaput. Teď přijdou Sověti. Už nikdy neříkat Heil Hitler. Myslete na to, jinak vás Rusové zabijou a sežerou vám rybičky.

Papírek jsem mu vrazil do ruky a také vrátil klíče. Ještě když už jsem za sebou zavíral dveře, pochechtával se a zaobíral tím, z jaké vzdálenosti by písmena nejspíše rozluštil. Já zatím přeskočil zápraží, přeběhl trávník a za plotem se přidal k partyzánům, kteří zpívali a maširovali za povozy zapřaženými za malými koníky.

Většina domů ve městě byla v plamenech. Tvořila se zde hustá mračna páry, skrze která na rozích stále zurčily fontánky.

Na náměstí jsem se rozhlédl, jestli někde nebyl založen stan hlavního vedení, u něž bych se mohl hlásit. Přesně jsem věděl, co bych řekl, kdyby se mě ptali, kde jsem byl celé ty měsíce. Potom by mi zase dali nějaký rozkaz, kterému bych vůbec nerozuměl. Nic z toho by se nestalo, kdyby oni rozuměli mně.

Stál jsem přesně na tom místě, kde jsem naposledy viděl seržanta, před kavárnou, která teď byla zbořená. Určitě, přesně na stejném místě. Ale kdo támhle přichází? Ten Španěl, který umí francouzsky, ten yesero! Okamžitě mě poznal.

„Ah, amigo mi... mon ami! Jak se daří? A kde jsi byl?“

Odříkal jsem ten samý příběh jako tenkrát. „Zajat Němci. Tady! Němci utekli!“

„Dobře! Výborně!“

„Ale mě neudrželi! Já utekl! Teď já sám zajal Němce! Pojd!“

„Všechno stejné,“ řekl. „Nejdřív oni, potom ty. Máš ještě žízeň?“ a vytáhl z kapsy velkou láhev slivovice. Napil jsem se a přemýšlel: Jak se ho teď zase zbavím? Co s ním? Zhluboka jsem se nadechl a ještě jednou si pořádně přihnul.

Španěl zůstal se mnou. Kousek jsem popošel a on mě následoval stejně jako celá četa ostatních vojáků. Mačkali se kolem nás a jeden druhému podávali láhve.

„Ženy,“ řekl Španěl. „Nevíš o nějakých ženách, Holanďane?“

„Jo, v tom domě je jedna. Pro tebe a pro mě. Hezká žena. Ty ostatní pošli pryč.“

Zastavil se a něco říkal. Nevěděl jsem co, ale všichni se tomu bouřlivě zasmáli. Nemělo to ale nejmenší účinek. Šli s námi prostě dál.

„Hej, Španěli, kamaráde! Pošli je pryč! Hezká žena! Pour toi seulement!“

Ale on mi jen podal láhev a já se z ní několikrát dlouze napil.

Vešli jsme do zahrady. Na zápraží jsem se otočil a zvedl ruku. Otevřel jsem pusku a křičel. Ve francouzštině, španělštině, němčině i nizozemštině: křičel jsem tak, že v tom určitě musela být i černohorština, ruština, srbština, bulharština a rumunština. Přehlédl jsem svažitou zahradu plnou partyzánů u svých nohou. Drali se ke mně a strkali mě sem a tam. Vysvětloval jsem jim, že můj zajatec tu vůbec není. Řekl jsem, že ani nikdy žádný nebyl. Byl pryč, fuč! Ale za zády už jsem slyšel řinčení skla. Vypáčili zámek a probíhali kolem mě. Obestoupili mě a lámanou němčinou vyzvídali.

„Kde je tvůj zajatec, Holanďane?“

Sesunul jsem se na lavičku, dal jim klíč od sklepa a sám zůstal sedět.

Dělali hrozný rámus. Běhali po schodech a nahore v chodbě a dovnitř neustále vcházeli další a další.

Potom vyšel ven Španěl se zakrváceným nožem v ruce. Další dva za límec pevně drželi plukovníka, který už stěží chodil. Ještě se stihl oholit. Potom si zkusil podříznout krk, ale tepnu těsně nezasáhl. Neříkal nic. Ani já ne. Podal jsem mu svůj kapesník. Vzal ho Španěl a ovázal mu ho kolem krku. Ti druzí dva ho potom odtáhli do salónu a yesero si sedl ke mně.

„Holanďane, kde je ta žena?“ Dal mi ruku kolem ramen. „Máš všechno... dům... německého plukovníka... víno... jídlo... všechno. Kde je žena? Já už tři měsíce neměl žádnou ženu! To Španěl nemůže, ne, Španěl nemůže, Holanďane.“ Chytil láhev za hrdlo a obsah mi vychrstl do obličeje.

S prázdnými bednami naplněnými lahvemi s vínem přicházeli ze sklepa další partyzáni. Pootvírali nějaké zavařovací sklenice a obsah

jedli rukama. Chodbou se šířil štiplavý zápach a namodralý kouř. Pomocí koksu se totiž pokoušeli zapálit sporák, ale ti, kteří s tím měli co do činění, se tak nanejvýš umazali.

Co asi udělal ten starý muž? Byl ještě nahoře, nebo utekl? Možná byl v zahradě. Chtěl jsem se jít podívat, jestli tam náhodou není, ale právě v tu chvíli se na schodech strhla rvačka. Zároveň někdo začal střílet po jeleních hlavách visících na zdi. Pozlacené zábradlí na schodech zapraskalo, prohnulo se a spadlo dolů. Andělíčci na stropě se odlomili od svého nebe a poprvé za dobu své existence se mohli prolétnout. V oblacích prachu se na zemi pralo půl roty partyzánů. Dva, kteří se už nemohli hýbat, zůstali ležet, ostatní pokračovali. Prošel jsem kolem, aniž bych jakkoli zasáhl.

Potom se v domě rozhostil relativní klid. Vítězové se opět vrátili ke svým skupinkám. Vše, co mohli, zničili nebo ušpinili. Každý způsobem, který se mu nejvíc zamlouval. Španěla jsem tou dobou už ztratil, ale znovu jsem na něj narazil na schodech. Zadržel mě.

„Pojď se mnou,“ řekl jsem. „Hezká žena. Nahoře.“

„Ne, nahoře ne.“

Táhl jsem ho s sebou nahoru. Vrávorali jsme kolem sebe, klopýtali přes sloupky zábradlí a klouzali po rozšlapaném jídle a vypuklých střepech.

„Ne, ne nahoře,“ stáhl mě zpátky.

„Dobře,“ řekl jsem. „Tak půjdu sám.“

Jenže on měl takovou sílu, že jsem se mu nedokázal vyškubnout. Neměl jsem revolver, neměl jsem nic, dokonce jsem už ani neměl helmu. Zkroutil mi zápěstí a táhl mě pryč ze schodů. V salónu mnou mrštil na sedačku mezi dva další partyzány, kteří z obrazů vyřezali obličej a nasadili si je jako masky. Někdo vypáčil antické skříňky a systematicky jeden po druhém rozbíjel talíře, hrnečky a podšálky.

Ostatní se bavili po svém. Ze zdí strhávali tapety a porovnávali, kdo na jeden zátah serval největší kus. A jak odměnili vítěze? Na zemi

ležel svázaný plukovník s hlavou proraženou skrz jeden z obrazů a rámem kolem ramen. Vítěz k němu přišel a kopnul do něj. Potom něco zavolal na další tři, kteří zatím v zimní zahradě vykonávali potřebu do květinových váz. Vytáhli si kalhoty a přišli do salónu. Společně převrhli klavír vytrhli z něj víko a ozvučnou desku. Překlápěli ho znovu a znovu a rozdrtili jím židli a několik stolečků. Nakonec ho přece jen postavili; jenomže na bok, nohami ke zdi a klaviaturou směrem k podlaze a jednu po druhé začali uvolňovat struny.

Tou nejtlustější přivázali Němce k pozlacenému rámu; vypnuli ho na něm jako kožešinu. Oči měl zavřené, ale ještě nebyl v bezvědomí. Co chvíli je otevřel, rozhlédl se kolem a pokusil se odfouknout cíp mého kapesníku, který ho šimral na bradě. Sevřel rty, jako by něco ochutnával, tak jako někdo, kdo říká něco, co je podle něj velmi důležité. On ale neříkal nic. Z toho nic jsem pochopil, že mě viděl. Vtom do salónu vešli další dva vojáci. V rukách měli veliké sklenice na víno, na sobě několik dámských šatů a obličejů nalíčené. Na bosé nohy si navlékli hedvábné punčochy plné děr a dlouhých ok. Podíval jsem se na číše, které drželi. Byly nacpané dusíci se tropickými rybičkami. Odevšad se k nim scházeli další a další vojáci. I ti dva, kteří mě drželi na divanu, mě teď pustili.

Mohl jsem utéct. Doufal jsem, že se nyní konečně dostanu nahoru, ale na schodech opět bylo plno. Dostal jsem ránu do rtů pažbou pušky. Zvedli mě a hodili do zahrady. Ležel jsem čelem k zemi a rukama si držel hlavu, zatímco oni mě kopali do boků. Když přestali, zvedl jsem se a s plnou pusou si šel sednout na lavičku do altánku. Mezi nohy jsem vyplívl několik zubů.

Potom už mě partyzáni nechali na pokoji. Podíval jsem se nahoru na okna od pokoje s akvárii. Nic na nich nebylo vidět. Jako obvykle byla zatemněná. Žebřík, který jsem pod ně včera ráno postavil, tam ještě byl. Co by bylo jednodušší než prolézt skrz keře a žebřík odstranit? Ale právě tohle se nestalo. Vypadalo to, jako by nikdy nebylo beze smyslu po žebříku vyšplhat a vyrazit sklo, jako by mě od toho jen

vždy zrazovalo něco nepodstatného ale zároveň znepokojivého. Všude kolem se střílelo. Viděl jsem vojáky vcházet a zase vycházet z domu a slyšel zpěv a křik. Vyzvracel jsem se a nějakou dobu pak napůl ve spánku ležel na lavičce.

Když se setmělo, vstal jsem a klopýtal k domu. Ani v hale, ani v pokojích jsem nyní nepostřehl žádný pohyb. Se světlem ze zapálených sirek jsem se vydal dovnitř. Veliké kaluže vysypaného cukru se třpytily jako sníh. Až na dva partyzány, kteří zůstali ležet na vyvráceném zábradlí, byla chodba prázdná. Dveře do pokojů zůstaly zavřené. V salóнку řvalo rádio, ale lidi slyšet nebylo. Nohama jsem čvachtal ve vodě, jež proudila podél zdí. Potom jsem uviděl černou kočku, jak v rohu líže rozšlapané jídlo. Zvedl jsem ji a řekl: „Tak už to víš. Už víš, co bylo v tom pokoji. Už ji tam byla.“

Její oči vypadaly jako oči Číňana, vzbuzovaly dojem, že se nikdy úplně neotevřou. Házela sebou. Odhodil jsem sirku a přitiskl jsem její hlavu na svou tvář. Ona ale prskala a zadní nohou mi poškrábala ruku. Když jsem ji pustil, vrátila se do rohu a s mlaskáním jedla dál.

Stoupal jsem nahoru po schodech, ale musel jsem se při tom přidržovat cárů koberce. Dveře od pokoje s akvárii byly doširoka otevřené. Škrtl jsem zápalkou. Všechna akvária byla na padrt' a na zemi se mezi střepy povalovaly akvarijní rostlinky. Po starém muži tu nebylo ani stopy.

Přes neuvěřitelné kopy knih, které mi zabraňovaly v průchodu jsem se snažil dostat do ložnice. Tam jsem hmatal v horách promočených matrací, polštářů, peřin a prostěradel, ale tělo té ženy jsem pod nimi nenašel. Ona i starý muž někde zmizeli. Sami od sebe, stejně jako se před tím vším objevili a stejně jako se tu vlastně všechno odehrálo jaksi samo od sebe. Řekl bych, že to bylo docela dobře možné.

Ale když jsem vešel do koupelny, ve které jsem neustále slyšel téct vodu, došlo mi to. Hned jakmile jsem uviděl přetékáající vanu, napadlo mě hrozivé vysvětlení mužova zmizení. Svérázný smysl pro

humor ostatních partyzánů mě už natolik vtáhl, že jsem nepředpokládal nic jiného, než že ho najdu utopeného. Svázali ho a hodili do vany. Když tak miloval ryby, musel si to přece také jednou zkusit. Šel jsem po hmatu. Ruku jsem až po rameno strčil do vody, ale nahmatal jsem jen nějaký nepořádek, který teď ostatně byl všude.

Zavřel jsem kohoutky, abych udělal alespoň něco málo, ale jeden byl stržený a zůstal téct. Potom jsem se vrátil do zahrady a lehl si na lavičku v altánku. Slunce už za chvíli vyjde. Zvedl se vítr a sníh jemný jako sůl vál v horizontálních poryvech skrz keře.

S prvními paprsky světla jsem se zvedl a šel se podívat za altánek. Mezi kopřivami tam ležel majitel domu přesně tak, jak jsem ho tam předtím položil: Pusu měl otevřenou, zpola vykouřenou cigaretu..... Ze svých bezzubých dásní jsem vysál krev a spolkl ji. Sedl jsem si na bobek, sehnul se pro fotoaparáty, oba si je potom pověsil přes rameno a ještě jsem mu stáhl zlaté hodinky.

Když potom partyzáni vyrazili na cestu a já vyšel před dům na trávník, uviděl jsem, kde zůstal ten starý muž. Pověsili ho na platan a na břicho mu přišpendlili lístek, který jsem mu napsal: Deutschland kaputt. Jetzt kommen die Sowjets. Nie mehr Heil Hitler sagen. Sonst machen die Russen Sie tot und fressen Ihre Fische auf.

Na jiné seříznuté větvi visel plukovník a k němu byla přivázaná nahá mrtvola ženy. Strunu z klavíru, na níž ho oběsili, měl zařízlou do páteře.

Otočil jsem se a podíval na dům. Pořád ještě vypadal dokonale, i když tu a tam byly v oknech naprasklé vitráže. Vrátil jsem se, vyšel na zápraží a dozadu do haly jsem hodil ruční granát. Pochodovali jsme za plotem, když se ozval výbuch. Partyzáni to považovali za finální vtip, jenž tomu všemu nasadil korunu. Tlačili se ke mně a ptali se, jestli bych za něco nechtěl vyměnit ty fotoaparáty. Cítil jsem, že se teď stanu oblíbeným.

Naposledy jsem se ohlédl. Všechny okenní tabulky byly vyražené z ráků a viděl jsem i zubožený mrtvý rákos, který v trsech visel ze stropu, jenž představoval nebesa. Díval jsem se do chřtánu na smrt nemocnému domu.

Mohlo by se zdát, že se tu odehrála komedie a teprve teď se ukázalo, jak to tu vlastně vždycky opravdu vypadalo: díra, kusy kamení, jimiž táhne, uvnitř plné rozkladu a špíny.

Voorburg, září 1950